

допомогу та допомогу у випадку хвороби від 25 червня 1969 р. визначені терміни «медична допомога», перелічені страхові випадки у зв'язку з настанням яких надається медична допомога, встановлені мінімальні норми соціального забезпечення.

Серед європейських міжнародних стандартів в галузі соціального захисту громадян слід назвати: Європейську соціальну хартію, підписану державами – членами Ради Європи 18 жовтня 1961 р., переглянуту 3 травня 1996 року, яка не тільки конкретизує категорії «права на соціальний захист», але і проводить розмежування між поняттями «соціальне забезпечення» і «соціальна допомога»; Європейську Конвенцію про соціальну і медичну допомогу і Протокол до неї від 11 грудня 1953 р., якою держави – учасниці беруть на себе зобов'язання надавати громадянам інших держав – учасниць конвенції, які законно перебувають на їх території і не мають достатніх коштів, соціальну і медичну допомогу; Хартія основних прав Європейського Союзу (Ніщський саміт, 2000 р.), яка серед інших прав людини передбачила й право людини на соціальне забезпечення та на охорону здоров'я.

Нажаль, незважаючи на активне прагнення України до вступу до Європейського Союзу, країна ще досить повільно підходить до питань щодо ратифікації міжнародних нормативних актів, які стосуються соціального захисту громадян, що негативно впливає на проблему наближення українського національного права до європейського права та імплементацію європейських міжнародних стандартів у галузі соціального забезпечення в юридичну практику України.

*Бугай Н. С.,
студентка,*

Національний університет «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН І ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

Однією з нагальних проблем сучасного світу став захист прав національних меншин. Адже абсолютна більшість держав – поліетнічні, тому виникає гостра потреба формування міжнародного механізму захисту національних меншин від асиміляції, дискри-

мінації та переслідування домінуючою більшістю, а також захисту їхніх прав. Зростання міжнаціональної напруженості можна спостерігати практично в усіх регіонах світу, незалежно від рівня економічного розвитку, процесів інтеграції. Міжнародно-правовий захист меншин є однією із заповорок миру й стабільності в Європі та Україні.

Найактивніше дослідженням даної проблеми займалися такі зарубіжні вчені, як Д. Джонсон, В. Кимлічка, С. Пунжин. Серед наших співвітчизників можна відмітити такі славетні постаті як Вітман К. М., Бородінов В. Д., Биков О. М., Костова Т. І., Яцишин Н. Г., Бугаєв С. Г., Леочко Т. В., Єгіазарян А. Г., Товт М. М. та ін.

Першим міжнародним актом стосовно національних меншин стала система договорів з прав національних меншин Ліги Націй, коли у 1919 році Польща, Румунія та Чехословаччина – підписали договори про захист прав меншин. В подальшому процес вироблення правових стандартів щодо забезпечення умов існування національних меншин в контексті діяльності міжнародних організацій відбувся у двох основних напрямках: на рівні Організацій Об'єднаних Націй; на рівні НБСЄ/ОБСЄ (Організація з безпеки і співробітництва в Європі) і Ради Європи та інших регіональних міжнародних організацій.

Для сприяння розгляду проблем, що стосується прав людини, зокрема національних меншин, у 1946 році було створено Комісію з прав людини, яка заснувала Підкомісію із запобігання дискримінації та захисту меншин. Не можливо не відзначити роль Загальної декларації прав людини 1948р., яка у статті 2 закріплює, що особи, які належать до національних меншин, мають право користуватися досягненням своєї культури, сповідувати свою релігію та відправляти релігійні обряди, мають право створювати свої власні асоціації.

Важливе значення у розвитку захисту прав національних меншин стало прийняття ГА ООН Резолюції 47/135 «Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин», де в преамбулі викладено основні засади захисту прав меншин. Проведення низки зустрічей ОБСЄ також зробили свій внесок у справу захисту прав і свобод національних меншин: у Мадриді 1983р., акцентовано увагу на вимозі розвитку захисту національних меншин; у Відні 1989р., наголошено на рівноправності меншості з більшістю, визначено право на розвиток

своїєї культури, на збереження культурно-історичних матеріалів, на навчання в межах власної культури; у Копенгагені 1990р., конкретизовано культурні, релігійні й мовні сфери захисту національних меншин, уперше порушено питання про їхні політичні права; у Гельсінкі 1992р., прийнято зобов'язання утримуватися від практики переселення.

Великим досягненням ОБСЄ є запровадження в рамках цієї структури посади Верховного комісара з питань національних меншин. Це дало змогу пом'якшити етнічну напруженість у Латвії, Естонії, Угорщині, Румунії, Албанії та інших країнах.

Можна відзначити, що важливими міжнародними стандартами захисту прав національних меншин для України виступили такі, як: Заключний акт Наради з безпеки і співробітництва в Європі 1975р., Віденський підсумковий документ ОБСЄ 1989р., Документ Копенгагенської наради з людського виміру 1990р., Європейська Хартія регіональних мов або мов меншин 1992р., Рекомендації Ради Європи 1201 1993р., Віденська декларація та додатки до неї 1993р., Рамкова конвенція Ради Європи про захист національних меншин 1994р., Резолюція ООН про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин 1995р., Гаазькі рекомендації щодо прав національних меншин на освіту 1996р., Ословські рекомендації щодо мовних прав національних меншин 1998р., та інші міжнародні документи.

Захист прав національних меншин в Україні проголошено Декларацією про державний суверенітет, де підкреслюється: «Україна гарантує всім національностям, що проживають на території Республіки, право їх вільного національно-культурного розвитку». В подальшому засади державної етнополітики, визначені в таких політико-правових актах: Звернення Верховної Ради України до громадян України всіх національностей 1991 р., Декларація прав національностей України 1991 р., Основи законодавства України про культуру 1992 р., Закон «Про національні меншини в Україні» 1992., Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» 1997 р., Конституція України 1996 р., Закон «Про громадянство України» 1997 р., та в інших правових документах. Прийняття Закону України «Про засади державної мовної політики» 2012 р. було також необхідним для забезпечення розвитку, використання і захисту мов національних меншин.

Аналіз національного законодавства свідчить, що в ньому закріплено найфундаментальніші визначальні міжнародні права щодо захисту національних меншин, зокрема: право на існування; право на використання рідної мови; право на розвиток етнокультурної самобутності; право на освіту; право на свободу мирних зборів, віросповідання, виявлення поглядів, думки, совісті; право рівної участі в державотворчих процесах; право на одержання й поширення інформації та ідей своєю мовою без втручання держави та незалежно від кордонів; право на збереження середовища проживання в місцях їхнього історичного та сучасного розселення.

Але, як це не прикро, все ж таки українське законодавство у сфері захисту національних меншин має певні недоліки:

1. Розмитість її базових термінів. Так, у Законі «Про національні меншини в Україні» від 1992 року визначення поняття «національна меншина» декларативне за змістом, про це свідчить відсутність низки параметрів (кількісних, часових критеріїв проживання на території цієї країни тощо), котрі є обов'язковими для визначення сутності національної меншини.

2. Колізія в загальних підходах до колективних прав національних меншин. Це стосується як питань реалізації права на політичне представництво, так і права на самоврядування. Декларативною залишається норма 2 частини 14 статті ЗУ «Про національні меншини в Україні» проголошує, що національні громадські об'єднання мають право висувати своїх кандидатів у депутати на виборах до органів державної влади, стаття 9 цього закону наголошує, що громадяни України, належать до національних меншин мають право обиратися або призначатися на рівних умовах на будь-які посади до органів до законодавчої, виконавчої, судової влади місцевого та регіонального рівнів. Про декларативність цих норм свідчить відсутність у ЗУ «Про вибори народних депутатів» положень, які регламентували відповідні права громадських об'єднань національних меншин

3. Відсутність такого важливого нормативно-правового акта, як закон «Про концепцію державної етнополітики України», що відповідав би сучасним світовим та європейським стандартам у сфері прав людини. Хоча уряд України вже схвалив сам проект цього закону (автором якого виступив народний депутат України Джемилієв М.), але поки існує лише обіцянка винесення цього питання на розгляд Верховної Ради України.

Нагальною проблемою виступає й те, що механізми забезпечення реалізації норм і принципів української етнополітики часом виявляються неефективними, й саме ця сфера державної політики нерідко фінансується за залишковим принципом. За словам українських дослідників, також можна виділити важливим моментом і те, що, якщо Україна хоче взяти курс на інтеграцію, вступ в Європейський Союз, їй в першу чергу, потрібно врахувати, окрім політичної нестабільності і часткової невідповідності економічним вимогам, саме етнополітичний фактор. Якщо згадати квітень 2004 року, то саме цей фактор міг завадити вступу в ЄС Словаччини, коли в країні почалися так звані «голодні бунти» циганського населення. Як приклад в Україні, доцільно навести ситуацію, що склалася навколо забезпечення прав і свобод кримських татар. Невирішеність питання їхньої репатріації як в економічному, так і в культурному (зокрема, освітньому) плані не лише негативно впливає на стан етнічного миру всередині держави, а й віддаляє від нас перспективу членства в Євросоюзі. Зрозуміло, що об'єднана Європа, маючи власні етнополітичні проблеми (як членів–засновників співдружності: Бельгія, Франція, так і нових членів: країни Балтії), не прагнуче ввести до свого складу державу, де може спалахнути етнічний конфлікт.

Отже, розв'язання проблеми захисту прав національних меншин має стати одним із пріоритетів внутрішньої політики всіх країн, важливою умовою збереження миру й зміцнення стабільності в Європі та Україні.

*Пасемко О. Л.,
студентка,*

Національний університет «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ І ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Проблема визначення і захисту національних меншин постійно є предметом дискусій, тому є актуальною. Не існує у сучасному світі хоча б однієї країни, де б не проживали різні етнічні народи. В сучасних державах налічується понад 5000 етнічних і 2500 мовних груп. Національні меншини різняться за своєю мовою, культурою, релігією, етнічною приналежністю.